

สาระสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง

การควรวรมพรรคการเมือง

(สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทย ด้านการเมือง โดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)

ภายใต้แนวคิดในการปฏิรูปการเมืองซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐ ที่รับรองเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง ในขณะที่เดียวกันหากปล่อยให้มพรรคการเมืองจำนวนมาก ในสภาย่อมทำให้ไม่มีพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้เพียงพรรคเดียว ต้องจัดตั้งรัฐบาลผสมหลายพรรค ซึ่งย่อมก่อให้เกิดปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลในท้ายที่สุด อันจะนำมาซึ่งความไม่ต่อเนื่องทางการเมือง ประเทศจะพัฒนาได้ไม่รวดเร็วเท่าที่ควร กฎหมายจึงกำหนดมาตรการที่ไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง แต่ส่งเสริมให้ระบบการเมืองมีพรรคการเมืองน้อยพรรค เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า พรรคการเมืองใดได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยได้รับคะแนนน้อยกว่าร้อยละ ๕ ของจำนวนคะแนนทั้งหมดจะไม่ได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแบบบัญชีรายชื่อหรือในการให้การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐไม่ว่าจะเป็นการให้เงินแก่พรรคการเมือง กฎหมายก็กำหนดให้ค้ำึงถึงจำนวนสมาชิกของพรรคการเมืองซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าพรรคใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากก็ย่อมที่จะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐมากไปด้วยเช่นกัน

มาตรการเหล่านี้ย่อมจะมีผลให้การเมืองไทยมีน้อยพรรค แต่ก็ไม่กีดกันพรรคการเมืองใหม่ เมื่อพรรคการเมืองมีน้อยพรรคแต่เป็นพรรคขนาดใหญ่ โอกาสที่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลก็มีสูงขึ้นในอนาคต ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพสามารถบริหารประเทศให้เป็นไปตามนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงมีแนวโน้มที่พรรคการเมืองขนาดเล็กจะต้องดิ้นรนรวมกันหรือรวมกับพรรคการเมืองขนาดใหญ่เพื่อจะได้รับประโยชน์จากกฎหมายให้ได้เต็มที่ (มานิตย์ จุมปา, ๒๕๔๔, น.๕๙)

จากหลักการการส่งเสริมให้ระบบการเมืองมีพรรคการเมืองน้อยพรรค แต่ไม่มีการจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังกล่าว ยังคงเป็นหลักการที่นำมากำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยสาระสำคัญของการควรวรมพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๕๐ ไม่มีความแตกต่างกัน เพียงแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๕๐ บัญญัติห้ามมิให้มีการควรวรมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๙๙) เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มีข้อสังเกตว่าความตามมาตรา ๙๙ ดังกล่าว เป็นความที่ลือมาจากมาตรา ๑๐๔ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และเป็นหลักการใหม่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก

ทั้งนี้ เพื่อป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากการที่พรรครัฐบาลใช้วิธีควรวมพรรคอื่น ๆ เข้ามา เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ฝ่ายค้านมีคะแนนเสียงเพียงพอที่จะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ซึ่งการกระทำดังกล่าว ทำให้เกิดเหตุการณ์ในระบบรัฐสภา (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, ๒๕๕๕, น. ๑๘๐)

การควรวมพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มี ๒ กรณี คือ

- (๑) การรวมพรรคการเมืองเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ ตามมาตรา ๑๐๑
- (๒) การรวมพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคเดียวกับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักตามมาตรา ๑๐๓

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞